

Eksklüziv klassika

Gi de MOPASSAN

Həyat

r o m a n

Fransız dilindən tərcümə edən:
Əziz Gözəlov

qanun nəşriyyatı

Guy de MAUPASSANT

Une vie

Janna valideynləri ilə birgə monastırdan təzəcə qayıdıb. Kiçik mülkün yaxşı idarə olunmasında əlindən gələni etməyə hazırdır. O, çoxdan müflisləşmiş bir zadəgan oğlu ilə tanış olur. Münasibətləri sevgiyə çevrilir. Oğlan həm Jannanı, həm də onun qulluqçusunu özünə heyran edir.

Gənclər tezliklə evlənilər. Oğlan həyatının ən yaxşı dövrünü yaşadığını düşünür. Amma o, başqa qadınlara baxmağa meyillidirsə, bu evlilik xoşbəxtlik gətirəcəkmi?

Guy de MAUPASSANT UNE VIE

Gi de MOPASSAN HƏYAT

Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2024, 360 səh.

Janr: fiction \ roman

Ölçü: 120x185 mm

Cild: yumşaq

Çapa imzalandı: 16.02.2024

Naşir: Şahbaz Xuduoğlu

Fransız dilindən

tərcümə edən: Əziz Gözəlov

Korrektorlar: Bəsti Məmmədova

Texniki redaktor: Aygül Yelmarlı

Mətn dizaynı: Ramin Əli

Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı

İstanbul Copyright Awards-ın qalibi

Bakı, AZ 1102, Tbilisi pros., 76

Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18

Mobil: (+994 55) 212-42-37

e-mail: info@qanun.az

www.qanun.az

www.fb.com/Qanunpublishing

www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-38-824-4

© Qanun Nəşriyyatı, 2024

© Gi de MOPASSAN, 1883

I

Janna şeyləri çamadanlarda yerbəyer eləyəndən sonra pəncərəyə yaxınlaşdı. Yağış hələ də şıdırğı yağır, kəsmək bilmirdi.

Bütün gecəni leysan evlərin damlarını, pəncərələrini aramsız döyəcləmişdi. Qalaq-qalaq buludların, yağışın ağırlığından qarın sallamış göy qübbəsi sanki yırtılmış və oradan tökülən sel-su torpağı qənd kimi əridib, horraya döndərmişdi. Arabir ani əsən isti külək nəfəs tıncıxdıran bürkü gətirirdi. Dolmuş gölməçələrin və xırda çayların şırıltısı gediş-gəlişi kəsilmiş küçələrdə apaydın əks-səda verirdi. Rütubəti süngər kimi özünə hopduran evlərin divarları zirzəmidən tutmuş ta çardağa qədər nəm çəkmişdi.

Monastırdan elə dünən çıxmış Janna artıq özünü quş kimi sərbəst və azad hiss edirdi. Bu gündən o, çoxdan həsrətində olduğu bütün dünyəvi xoşbəxtliklərlə təmasda olmağa hazırlaşırı. Di gəl, indi bircə şeydən ehtiyatlandı: yağış kəsməsə, hava açılmasa, atası səfərə çıxmağa

razılıq verməyə bilər, səhərdən bəri yazıq qız bəlkə yüz dəfə havaya baxmış, uzaq üfüqlərə göz gəzdirmişdi.

Birdən yadına düşdü ki, təqvimi səfər çantasına qoymağı unudub. Divardan asılmış balaca kartonlu kağızı qopartdı. Onun ortasında qızılı hərflərlə “1819-cu il” yazılmış və səliqə ilə aylara bölünmüşdü. Janna təqvimin ilk dörd sütununu qələmlə pozdu, əlamətdar günlərin, eləcə də monastırdan çıxdığı may ayının ikisinin altından xətt çəkdi.

Qapı arxasından kimsə onu çağırırdı:

– Janneta!

Janna hay verdi:

– Buyur, atacan.

Qızın atası qapının ağzında göründü.

Keçən əsrin zadəganlarından sayılan baron Simon-Jak Le Pertüi dö Vo xeyirxah və baməzə bir adam idi. Jan-Jak Russonun qızgın pərəstişkarlarından biri kimi, o da təbiəti, çöl-bayırı, meşə və heyvanat aləmini incə qəlblə sevirdi.

Bir zadəgan kimi o, doxsan üçüncü ilə elə belə, qeyri-iradi nifrət edirdi; lakin təbiətçə filosof, tərbiyəcə liberal sayılan bu adamın istibdada, zülmə nifrəti də, təmtəraqlı, gurultulu olsa da, xətersiz idi.

Onun üstünlüyü də, zəifliyi də mərhəmətli olmasındaydı; nəvazişlə oxşamaq, qucaqlamaq əlindən gəlməyən, səxavətdən məhrum bir mərhəmət; qurucu, yaradıcı bir adamın nizamsız, pərakəndə bir mərhəməti, müqavimət bacarmayan, əsəb keyliyinə, təpərsizliyə, qə-

tiyyətsizliyə bənzər bir mərhəmət; əslində bunu qəbahət də saymaq olardı.

Bir nəzəriyyəçi kimi, Baron qızını xoşbəxt, mehriban, mərhəmətli, doğrucu görmək istəyilə onun gələcək tərbiyəsinin bütöv planını hazırlamışdı.

Janna on iki yaşına kimi ata-anasının yanında tərbiyə almışdı. Sonra isə, anasının göz yaşlarına baxmayaraq, onu Sakre-Kör monastırına qoymuşdular.

Atası onu monastırda, həyatın hər cür ləzzət və nemətindən uzaq, qapalı bir şəraitdə, lap məhbəsdə olduğu kimi, saxlatdırmışdı. Baronun arzusu bu idi ki, qızını on yeddi yaşında bakirə və təmiz adla ona qaytar-sınlar, sonra o, özü ona poeziyanı, kainatın min bir həzin və ahəngdar şeiriyyətini başa salsın, aşilasın, onu təbiətin ağuşuna aparmaqla istəyirdi ki, Janna məhsuldar və səxavətli torpağı, sadə heyvanat aləmini, həyatın gözəl qanunlarını şüurlu surətdə dərk etsin.

Qız artıq monastırdan çıxmışdı, indi o, gül kimi təravətli və fərəhli idi, qəlbində gənclik ehtirası, xoşbəxt olmaq yangısı aşıb-daşır. O, uzun gecələrdə, bayram günlərində tez-tez təsəvvürünə gətirdiyi və xəyalən yaşadığı həyatın hər cür xoşbəxtliyinə, hər cür təsadüfi, xoş anlarına qovuşmağa hazır idi.

Sarışın və bir az da qızılı rəngə çalan saçları ilə Janna eynilə Veronezenin¹ portretlərini xatırladırdı. Saçlarının rəngi çəhrayı çalarlı dərisinə, zadəgan dərisinə sanki nur

¹ Kolyari Paolo Veroneze – tanınmış İtaliya rəngkarı, intibah incəsənətinin son dövrü. (1528–1588) (Tərcüməçi).

çiləyirdi. Dərisinin üstündəki solğun məxməri rəngli narın və zərif tükləri yalnız Günəş şüaları altında görmək olurdu. Onun mavi, tünd-mavi gözləri Hollandiya saxsı qablarına həkk olunmuş xırda adamların gözlərinə oxşayırdı.

Burnunun sol pərəki üzərində balaca bir xal vardı, dəridən güclə seçilən və üzərində bir neçə tük bitmiş ikinci bir xal da sağ tərəfdə çənəsinin üstündə idi. Ucaqamətli, döşlü-başlı, yetişmiş, oynaq bədənli bir qız idi. Aydın səsi adama bəzən sərt görünsə də, ətrafa sevinc çiləyən səmimi gülüşü hamını valeh edirdi. Adət elədiyi bir hərəkətlə, guya saçlarını sahmana salırmış kimi, hər iki əlini tez-tez gicgahlarına aparırdı.

Janna yuyunub atasının yanına gəldi. Onu qucaqlayıb öpə-öpə:

– Hə, yola düşürük? – deyə soruşdu.

Atası gülümsündü, ağsaçlı uzunsov başını yırğalayaraq əlini pəncərəyə sarı uzatdı:

– Belə havada yola çıxmaq olar?

– Eh, atacan, yalvarıram, xahiş edirəm, dur, gedək.

Günortadan sonra hava yaxşılaşar, yağış da kəsər. – Qız mehribanlıqla, nəzakətlə atasını dilə tuturdu.

– Anan heç cür buna razı olmaz.

– Söz verirəm sənə, atacan, anamı razı salmaq mənim boynuma.

– Onu yola gətirə bilsən, mən razıyam, öz payıma.

Qız özünü tez anasının yataq otağına saldı. Axı, bu səfəri, yola düşəcəyi günü Janna böyük həsrətlə, hədsiz intizarla gözləyirdi.

Sakre-Kör monastırında yaşadığı müddətdə o, heç vaxt Ruandan kənara çıxmamışdı, həddi-buluğa, müəyyən yaşa çatmayınca atası hər cür əyləncəni qızına qadağan eləmişdi. Cəmi-cümlətanı ikicə dəfə onu ikihəftəliyə Parisə aparmışdılar. Lakin Paris də şəhərdi də, qız isə kəndistan arzusunda idi, kəndi xoşlayırdı.

İndi isə bu yayı o, Qovaqlıqdakı dədə-baba malikanələrində – İpor yaxınlığındakı dağ silsiləsində tikilmiş köhnə qəsrdə keçirəcəkdi. Okeanın sahilində qayğısız və quş kimi azad olmağın ləzzətini, bəxtiyarlığını o, qabaqcadan duyur, hiss edirdi. Bir də ailə belə bir qənaətə gəlmişdi ki, Janna ərə gedəndən sonra həmin malikanəni yaşayış üçün həmişəlik ona bağışlasınlar.

Dünən axşamdan bəri fasiləsiz yağan yağış Jannanın monastırdan sonrakı həyatında ilk dərdi idi.

Üç dəqiqə keçməmişdi ki, qız anasının yataq otağından yüyürə-yüyürə çıxdı.

– Ata! Ata! Anam razıdı, tez ol, sərəncam ver, atları qoşsunlar, – deyə haray-həşiri bütün evi başına götürdü.

Yağış şıdırğı yağır, sakitləşmək bilmirdi. Karet evin artırmasına yaxınlaşanda, deyəsən, daha da şiddətlənmişdi.

Baronessa bir tərəfdən ərinin, digər tərəfdən boy-buxunlu, kişi cüssəli, güclü qulluqçunun köməyiylə pilləkənləri düşəndə Janna artıq karetin yanında gözləyirdi. Qulluqçu qız Normandiyanın Ko əyalətindən idi, zahiri görkəminə görə ona ən azı iyirmi yaş vermək olardı, əslində isə yaşı on səkkizdən çox deyildi. Jannanın süd

bacısı olduğundan, ailədə onunla evin qızı kimi rəftar edirdilər. Adı Rozali idi.

Onun əsas işi, bir neçə ilin içində ürək genişlənməsindən hədsiz dərəcədə kökəlmiş və bundan həmişə şikayətlənən baronessaya xidmət etməkdən ibarət idi.

Baronessa bərk tövşüyə-tövşüyə, nəhayət, evin artırmasına gəlib çıxdı, sel-su basmış həyəətə nəzər salaraq burnunun altında dedi:

– Bu havada yola çıxmaq, doğrudan da, ağılsızlıqdır.

– Özünüz razı oldunuz, madam Adelaida, – deyər əri həmişəki kimi təmkinlə cavab verdi.

Arvadının dəbdəbəli və gurultulu adının – Adelaidanın yanına baron bir “madam” sözünü də artırır ki, kinayəli ehtiram kimi səslənsin.

Madam kareta tərəf addımladı, güclə qalxıb əyləşdi, onun ağırlığından karetin yayları yatdı. Baron arvadının yanında, Janna və Rozali isə üzbəüzdəki oturacaqda yerlərini rahatladılar.

Aşpaz Lüdvina bir yığın palto, isti paltar və iki səbət gətirdi. Paltarlarla dizlərini örtüdü, səbətləri isə oturacağın altında yerləşdirdilər. Sonra o, özü də dırnaqdan-başa qədər bürünüb, hündür bir oturacağa qalxdı və orada əyləşmiş Simon atanın yanında yerini rahatladı. Qapıçı, arvadı ilə birlikdə, səfərə çıxanlarla vidalaşmaq və karetin qapısını örtmək üçün gəlmişdi. Onlara sonradan araba ilə yola salınası çamadanlar və başqa şeylər barədə axırıncı tapşırıqlar verildi. Karet yola düşdü.

Sürücü Simon ata yağışdan qorunmaq üçün başını qınına çəkdi, kürəyini donqarladı və üç yaxalılıq pləşin içində tədricən görünməz oldu. Viyılı ilə əsən şiddətli qasırğa yağışı zərblə karetin şüşələrinə çırpır, oradan da yola səpələyirdi.

İki at yüngül, löhrəm yerişlə kareti sahil küçəsinə gətirib çıxartdı. İndi karet gəmi karvanının lövbər saldığı sahil suları boyunca sürətlə gedirdi. Çılpaq ağacları xatırladan gəmi ipləri, rey və dor ağacları yağmurlu səmaya tərəf hüznə boylanırdı. Az sonra onlar Ribude tərəsində salınmış uzun bulvara girdilər.

Sonra yol çəmənliklərin arası ilə uzanıb gedirdi. Çiskinli, dumanlı havada hərdənbir tutqun şəkildə nəzərəçarpan islanmış, tək-tük salxım söyüd ağacı eynilə, heç kimin ziyarət eləmədiyini, unudulmuş məzarların baş ağaclarını xatırladırdı. At nallarının islanmış yolda ahəngdar şappıltısı eşidilir, təkərlər lilli suyu ətrafa sıçradırdı.

Hamı susurdu, sanki beyinlər də torpaq kimi nəm çəkib islanmışdı. Baronessa o biri yanı üstə çevrildi, başını söykəyib, göz qapaqlarını örtüdü. Baron su basmış mənzərələrə dalğın-dalğın tamaşa edirdi. Dizlərinin üstündə bağlama tutmuş Rozali qara camaata xas olan bir tərzdə – key-key mürgü vururdu. Janna isə, yayın bu yağmurlu, yağışlı çağında, örtülü şitillikdən açıq havaya çıxardılmış gül kimi, daha da tərəvətliydi. Hədsiz-hüduzsuz sevinci qəlbini sıx yarpaq kimi bürüyür, qüssədən, kədərdən qoruyurdu onu. Dinib-danışmasa da, ürəyindən mahnı oxumaq keçirdi, əlini karetdən bayıra çıxarıb, ovcu-